

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*О.П. Савенко, Є.І. Харченко
м. Луганськ, Україна*

Постановка проблеми у сучасному вигляді.

Бурхливі соціально-економічні перетворення, що відбуваються в сучасному суспільстві, зумовлені новою економікою, економікою нових знань та технологій, висувають нові вимоги до якостей, здібностей і вмінь, необхідних людині в професійному житті. А це, в свою чергу, потребує формування навичок професійного самовизначення у молоді, здатність побудувати свою освітню траєкторію, визначитися з життєвим самовизначенням шляхом професійного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченню проблеми професійного самовизначення молоді, професійної орієнтації присвячено достатньо робіт. Професійне самовизначення в сучасних підходах розглядають як цілісний процес почергових виборів на шляху становлення особистості як професіонала. Ряд авторів розуміє професійне самовизначення як довготривалий процес формування особистістю свого ставлення до професійної самореалізації, як частину цілісного життєвого утвердження, який триває протягом всього життєвого і трудового шляху [2,33]. Професійне самовизначення розглядається як багато ступінчастий процес, як постійне прийняття рішень, за допомогою яких індивід визначає своє співвідношення між своїми нахилами, інтересами та соціальними запитамі [1, 196].

В роботі [7,59-66] зазначається, що в коло завдань навчальних закладів мають входити допрофесійна підготовка, професійна орієнтація, діагностика і навчання за спеціальними програмами. В центрі системи професійної орієнтації повинна бути особистість, якій треба допомогти сформувати знання, особисті якості, внутрішні мотиваційні настанови, навички, вміння, що дозволяють певною мірою сприяти самоактуалізації особистості [6, 272-273].

Підхід до професійного самовизначення повинен бути спрямований на життєве самовизначення молодої людини, при цьому професійне самовизначення має бути частиною самовизначення, хоча і головною [1,103-106]. Діяльність системи професійної орієнтації, її стратегія повинна базуватися на наступних принципах: принцип повноти системності інформації; принцип формування ключових компетенцій; принцип безперервності професійної орієнтації; принцип особисто-орієнтованого підходу; принцип проектного підходу [6,272-273].

Разом з тим, проблеми упровадження компетентісного підходу до професійного самовизначення недостатньо розроблена.

Мета статті – сформулювати деякі проблеми реалізації компетентісного підходу до професійного самовизначення молоді в умовах нової економіки.

Виклад основного матеріалу.

Один із принципів, який може бути покладено в основу системи професійної орієнтації, є принцип формування ключових компетенцій. Цей принцип дозволяє молодій людині досягти результатів в особистому та професійному житті в умов конкретного суспільства. Це має бути гуманістична, особисто-орієнтована стратегія, що базується на складанні реальних планів професійного самовизначення. Для кожного напрямку підготовки та для різноманітних професій формується перелік необхідних компетенцій, при цьому ключові компетенції повинні бути визначені таким чином, щоб вони були придатні для подальшого навчання [3,41-46]. Раніше була запропонована компетентісна модель слухача допрофесійної освіти, яка описувала набір компетенцій, якими має володіти слухач (учень, абітурієнт) для успішного навчання з обраного напрямку підготовки [4,45-47]. Ця модель повинна включати, на наш погляд, наступні групи компетенцій: ключові компетенції, соціально-особисті, профільні компетенції.

Компетенція-це базова характеристика індивіда, яка включає набір знань, вмінь та

навичок, а також мотивів, переконань та цінностей, які дозволяють ефективно діяти у життєвих або професійних ситуаціях.

Ключові компетенції - найбільш загальні культурно вироблені способи діяльності, які дозволяють людині розуміти ситуацію, досягати результатів в особистому та професійному житті. Згідно з одержаними знаннями, навичками та вміннями, а також індивідуальним набором ключових компетенцій, слухачеві необхідно вибирати напрямок подальшого навчання чи працевлаштування. Набір ключових компетенцій визначається конкретно для обраного профілю навчання.

Соціально-особисті компетенції включають компетенції, які відносяться до самої людини як до особистості, до соціальної взаємодії людини та соціальної сфери: компетенції громадянськості; компетенції ціннісно-сміслової орієнтації; компетенції здорового способу життя; компетенції соціальної взаємодії; компетенції саморозвитку та самовдосконалення.

Профільні компетенції включають набір компетенцій, які дозволяють самостійно здобувати знання, які будуть необхідні для подальшого навчання з обраної спеціальності. Зокрема, для філологічного профілю підготовки ми пропонуємо наступний набір профільних компетенцій:

- Іномовні компетенції, які дозволяють здійснювати функціонально спрямоване мовне спілкування. Зокрема, до них відносяться лінгвістичні компетенції, які передбачають блок знань, вмінь, навичок для оволодіння мовними способами, визначення окремих мовних одиниць та значень, форми та структури.

- Соціокультурна компетенція, яка обумовлює розуміння лінгвокраєвознавчих реалій;

- Інформаційні компетенції - володіння новими інформаційними технологіями, мультимедійними технологіями.

Формування іномовної компетенції має за мету придбання індивідуумами знань словника, функціональної граматики, понять основних типів вербальної взаємодії та мовних стилів. Так, наприклад, для мовленнєвої компетенції індивідуум повинен вміти запросити та надати інформацію в межах сфер спілкування, представити і аргументувати свою точку зору, дати пораду, запитати та пояснити значення та ін.

Висновки. Таким чином, пропонується компетентнісний підхід як основа організації професійного самовизначення молоді. Для успішної реалізації цього підходу необхідно формувати набір компетенцій для різних напрямів підготовки, розробити необхідні умови, методи та методи для оцінки компетенцій, оцінки здатності застосовувати отримані у процесі навчання знання та вміння у різноманітних життєвих ситуаціях.

Література

1. Кон И.С. Психология ранней юности.-М.:Просвещение,1989.-196с.
2. Поляков В.А., Чистякова С.Н., Волошин С.А. и др. Профессиональное самоопределение молодежи// Педагогика.-1995.-№5.-с.32-37.
3. Савенко О.П., Харченко Е.И. Определение ключевых компетентностей при разработке проектов профессионального самоопределение молодежи// Управління проектами та розвиток виробництва.Збірник наукових праць.-2003.-№3(8).-с.41-46.
4. Савенко О.П., Харченко Е.И. Разработка компетентностной модели допрофессионального образования. Міжнародні далівські читання. Збірник наукових праць СНУ ім. В. Даля.-2004.-с.45-47.
5. Харченко Е.И. Ключевые компетенции как основа проектов реорганизации систем допрофессионального образования //Управління проектами та розвиток виробництва. Збірник наукових праць.-2002.-№2(5).-с.103-106.
6. Харченко Е.И. Проблемы профессиональной ориентации молодежи в условиях новой экономики. Збірник наукових праць.-Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля.часть 2.-Луганск.-2002.-с.272-273.
7. Цехмістер Я.В. До проблеми допрофесійної підготовки учнівської молоді//Психологія і педагогіка.2000.-№1.-с.59-66.